

установodawstwie ukraińskim formalnie stworzono możliwość funkcjonowania duszpasterstw specjalnych dla wojska, policji i służb penitencjarnych. Zagadnieniom stanu majątkowego organizacji religijnych oraz kwestiom tytułu prawnego do obiektów przeznaczenia religijnego ustawa poświęca niewiele uwagi. Organizacje religijne posiadające osobowość prawną mają prawo do «korzystania dla swoich potrzeb religijnych z budynków i majątku przekazanego na podstawie umów państwowych, społecznych, bądź przez organizacje lub obywateli». Art. 25-28 ustawy stanowi powielenie postanowień kodeksu pracy. Ustawa umożliwia organizacjom religijnym zatrudnianie w nich duchownego, ale do takiego zatrudnienia mają zastosowanie wyłącznie wewnętrzne uregulowania kościelne. W ukraińskim porządku prawnym nie uwzględniono uprawnień do tworzenia jednostek organizacyjnych kościelnych wynikających z prawa wewnętrznego kościołów.

BIBLIOGRAFIA:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Закон України про свободу совісті та релігійні організації, ВВР 1991, № 25.
3. Кримінальний кодекс України, ВВР 2001, № 25.
4. Ł. Kovalenko, Podstawowe regulacje wyznaniowe w prawie ukraińskim, «Studia z Prawa Wyznaniowego» 2002, t. 5.
5. Nikolajew J., Kolektywny wymiar prawa do swobody światopoglądu i przekonań religijnych oraz jego realizacja w ukraińskim systemie prawnym, Lublin 2016.
6. <https://risu.org.ua/ua/index/resources/statistics/ukr2017/67269/> (dostęp: 01.04.2018).
7. Byś J., Realizacja prawa do wolności sumienia i związków wyznaniowych na Ukraini (1991-2013). Wybrane zagadnienia, [w:] *Reddite ergo quae sunt caesaris caesari et quae sunt Dei Deo. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Józefowi Krukowskiemu z okazji 50-lecia pracy naukowej*, red. M. Sitarz, P. Stanisław, H. Stawniak, Lublin 2014.

УДК 349.6

Патлачук О. В.

к. ю. н., викладач Краматорського економіко-гуманітарного інституту

ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА ЗАКОНУ УРСР «ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА» 1991 Р.

Актуальність теми дослідження пов'язана з тією обставиною, що на сьогодні стан довкілля в Україні створює реальну загрозу життєдіяльності населення і зводить нанівець будь-які успіхи у сфері поліпшення соціального й економічного розвитку. Недостатня увага до проблем екологічного розвитку веде до збільшення числа регіонів екологічного лиха та різкого зменшення чистих та слабо забруднених територій. Екологічна модель, що

склалася в Україні за останню чверть століття, показує неефективність діючого законодавства, яке не в змозі вирішити цілу низку природоохоронних проблем: забруднення значних регіонів хімічними речовинами, радіонуклідами, неконтрольовані скиди небезпечних речовин, збільшення їх обсягів в атмосфері, захоплення земель природних об'єктів, порушення правового режиму заповідників, національних парків, незаконне використання флори та фауни. У вирішенні цих питань значну допомогу може надати історичний досвід, накопичений в різні часи в сфері охорони природи. Інтерес до Закону УРСР «Про охорону навколишнього природного середовища» 1991 р. є не випадковим з причини того, що даний акт заклав основи правової політики України, згідно з якими проходить розвиток природоохоронної справи.

Аналіз публікацій показує, що питання, пов'язані із законодавчим актом, розглядалися в роботах В.І. Андрейцева, Г.І. Балюк, П.О. Гвоздик, А.П. Гетьмана, І.В. Гиренко, Б.В. Кіндюка, В.В. Костицького, Н.Р. Малишевої, В.Д. Сидор, А.К. Соколової, Ю.С. Шемшученка та ін. З іншого боку, питанням юридичної техніки присвячена значна кількість робіт, виконаних В.М. Барановим, І.О. Биля, С.А. Варковою, Ж.О. Дзейко, В.М. Карташовим, О.Л. Копиленком, В.М. Косовичем, О.М. Красновим, В.Л. Негроровим, І.І. Онищуком, І.Д. Шутаком. Незважаючи на наявність цих досліджень, питання юридичної техніки даного законодавчого акту не розглядалися та потребують своєї розробки.

Викладення матеріалів дослідження слід розділити на два блоки: а) причини прийняття законодавчого акту; б) особливості юридичної техніки.

I. Однією з причин прийняття даного закону була наявність низки міжнародних документів, які були затверджені УРСР та колишнім СРСР. Це – Стокгольмська декларація з навколишнього середовища, Конвенція ООН про біологічне різноманіття, Конвенція ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини 1976 р., Віденська конвенція про охорону озонного шару 1985 р. та інші документи. Одночасно з цим в тодішній радянській Україні накопичилась значна кількість екологічних проблем, до числа яких відносились: наслідки аварії на Чорнобильській атомній електростанції, висока динаміка забруднення атмосферного повітря, забруднення земель, водних басейнів, погіршення якості води, проблема відходів, екокатастрофи, техногенні аварії тощо. Як вказує П.О. Гвоздик, у момент свого прийняття Закон УРСР «Про охорону навколишнього природного середовища» 1991 р. виглядав прогресивним, тобто таким, що спирався на досягнення еколого-правової науки того періоду, позитивні напрацювання попереднього законодавства та досвід зарубіжних країн [1].

II. Юридична техніка, яка в сучасній юриспруденції розглядається в різних аспектах, а підходи до вирішення зазначеною мірою залежать від розуміння юридичної техніки, її змісту і структури. Так, українська дослідниця І.О. Биля поділяла засоби нормотворчої техніки на засоби-інструменти та засоби-прийоми, а правила – на: а) ті, які регулюють застосування відповідних засобів; б) ті, які мають самостійне значення [2, 9]. Дещо ширшим є підхід до розуміння видів правил юридичної техніки, який ґрунтується на включенні до законодавчої техніки таких елементів чи правил, як пізнавально-юридичні, нормативно-структурні, логічні, мовні, документально-технічні і процедурні.

Розгляд Закону показує, що він складався з трьохрівневої структури «Закон – Розділ – Стаття», мав преамбулу, 15 розділів, 72 статі та містив 77338 зн. У преамбулі Закону розглянуто основне завдання акту – охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини. У дослідженні юридичної техніки законодавчого акту була використана методика кількісних показників, запропонована О.Л. Копиленком та Б.В. Кіндюком, згідно з якою проводяться розрахунки кількості знаків у Законі, розділах та статтях [3]. Проведене дослідження показало, що найбільша кількість знаків припадає на Розділ IV «Повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища», яка складається з 6 статей та 12512 зн. чи 16,1% від загального обсягу акту (табл. 1).

Таблиця 1

Кількісні показники Закону УРСР «Про охорону навколишнього природного середовища» 1991 р.

№	Розділ	Зн.	Статті	%
	Преамбула	711		
I	Загальні положення	5763	8	7,4
II	Екологічні права та обов'язки громадян	3901	4	5
III	Повноваження рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища	4746	3	6,1
IV	Повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища	12512	6	16,1
V	Спостереження, прогнозування, облік та інформування в галузі навколишнього природного середовища	3398	4	4,3
VI	Екологічна експертиза	3679	5	4,7
VII	Стандартизація і нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища	2309	3	2,9
VIII	Контроль і нагляд у галузі охорони навколишнього природного середовища	3151	4	4
IX	Регулювання використання природних ресурсів	2701	3	3,4
X	Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища	10636	9	13,7
XI	Заходи щодо забезпечення екологічної безпеки	10723	10	13,8
XII	Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні	3764	5	4,8
XIII	Надзвичайні екологічні ситуації	2344	2	3
XIV	Вирішення спорів у галузі охорони навколишнього природного середовища	635	1	0,8
XV	Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища	4804	3	6,2
XVI	Міжнародні відносини Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища	1267	2	1,6
	Кількість знаків	77338	72	–

Даний розділ вирішує важливі питання, пов'язані з компетенцією у цій сфері Кабінету Міністрів, органів місцевих Рад народних депутатів, органів державного управління, громадських об'єднань. На другому місці

знаходиться Розділ XI «Заходи щодо забезпечення екологічної безпеки», який має 10 статей та 10723 зн. чи 13,8% (табл. 1). В цьому розділі регламентуються питання щодо екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища від забруднення виробничими, побутовими, іншими відходами, від акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого впливу фізичних факторів та радіоактивних викидів. Найменша кількість знаків припадає на Розділ XIV «Вирішення спорів у галузі охорони навколишнього природного середовища», який містить одну статтю та має 635 зн. чи 0,8%, в якій розглядаються питання стосовно вирішення спорів у галузі охорони навколишнього природного середовища (табл. 1). До числа природних об'єктів, які підлягають охороні, згідно з даним законодавчим актом, належать: земля, надра, водні об'єкти, атмосферне повітря, ліс та рослинність, тваринний світ, ландшафти, природні комплекси, природно-заповідний фонд.

Значний науковий інтерес представляє собою порівняння логічного ланцюга природних об'єктів даного законодавчого акту із Законом УРСР «Про охорону природи Української РСР» 1960 р., який до їх числа відносить ґрунти, надра, ліс, захисні лісонасадження, водойми та риби, фауну, атмосферне повітря, державні заповідники та пам'ятки природи. Компаративний аналіз показує близькість доктринальних підходів двох законодавчих актів до таких об'єктів. Доказом цієї обставини є розташування на першому місці землі, яка є основним національним скарбом України та підлягає особливій охороні; на другому місці в обох актах знаходяться надра, які також грають важливе значення в економіці України; на третьому місці стоять водні об'єкти, на четвертому – питання охорони повітря. Україна відноситься до малолісистих країн з причини того, що площа зайнята цим природним ресурсом на 1991 р. складала 15,6%. З цієї причини збігаються підходи авторів законів стосовно необхідності охорони цього природного ресурсу. Незважаючи на ту обставину, що у законі 1991 р. не знайшли відображення всі природні об'єкти, які потребують охорони з боку держави, закон містить в собі достатньо широкий підхід до цієї проблеми. З метою вирішення цього питання до змісту законодавчого акту увійшла ст. 22 «Моніторинг навколишнього природного середовища», який дозволяє виділити та зобов'язати органи державної влади охороняти найбільш важливі для конкретного історичного періоду елементи природи. Наприклад, в Законі відсутня окрема стаття, направлена на охорону питної води, але на підставі цього законодавчого акту 27.02.1997 р. була прийнята Постанова Верховної Ради України «Про Національну програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води».

Підводячи підсумки проведеного дослідження, необхідно вказати наступне. I. Закон носив декларативний характер з причини відсутності конкретних мір юридичної відповідальності за його правопорушення. II. Основна увага законодавця приділялась питанням розділу повноважень органів управління громадських об'єднань у галузі охорони навколишнього середовища, яким присвячено 16,1% від загального обсягу законодавчого акту. III. У Законі було відсутнє роз'яснення змісту таких термінів, як «охорона навколишнього середовища», «негативний вплив», «платежі».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гвоздик П. О. Трансформаційні процеси в екологічному законодавстві: від закону «Про охорону природи в Українській РСР» (1960 р.) до майбутнього екологічного кодексу України / П.О. Гвоздик // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренко. – 2009. – № 4. – с. 1–8.
2. Биля І. О. Теоретичні основи використання нормотворчої техніки: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2004. – 201 с.
3. Копиленко О.Л., Кіндюк Б.В. Теоретичні засади використання кількісних показників у дослідженнях пам'яток права. Юридична Україна. 2016. – № 7–8. – С. 4–12.

Marek Paszkowski

Mgr lic., Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ОХРОНА ЗАБЫТКОВЫХ ОБЪЕКТОВ АРХИТЕКТУРЫ САКРАЛЬНОЙ НА УКРАИНЕ

Podstawową normą dla Katolickich Kościołów Wschodnich jest obowiązujący od dnia 1 października 1991 r. *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* [1]. Kodeks ten został promulgowany dnia 18 października 1990 r. przez papieża Jana Pawła II konstytucją apostolską *Sacri canones*. W kan. 868 KKKW ustawodawca kościelny podaje definicję miejsca świętego - «Miejsca święte, które są przeznaczone dla kultu Bożego, nie mogą być erygowane bez zgody Biskupa eparchialnego, chyba że co innego prawo powszechne wyraźnie stanowi». Elementem świadczącym o tym, że mamy do czynienia z miejscem świętym jest przeznaczenie miejsca dla sprawowania kultu religijnego dokonane przez kompetentną władzę. Jak stanowi kan. 668 § 1 KKKW kult publiczny sprawowany jest «w imieniu Kościoła przez osoby prawnie do tego wyznaczone i przez czynności zaaprobowane przez władzę kościelną». Do miejsc świętych ustawodawca kościelny zalicza kościoły katedralne, kościoły parafialne, kościoły monasterów, kościoły związane z domami zakonnymi i cmentarze. Zabytki sakralne na Ukrainie stanowią ważną część życia kulturalnego społeczeństwa. Wśród tej kategorii zabytków należy wymienić chociażby: Cerkiew Trzech Świętych Hierarchów w Charkowie, Cerkiew św. Eliasza w Czarnobyli, Sobór Zstąpienia Ducha Świętego w Czerniowcach, Kolegiata w Iwano-Frankiwsku, Kościół i klasztor kapucynów w Olesku, Kościół ormiański w Iwano-Frankiwsku, Cerkiew Opieki Matki Bożej w Łucku, Motroniński Monaster Trójcy Świętej, Sobór Trójcy Świętej w Odessie, Zespół dominikański w Żółkwi, Zespół bazylikański w Żółkwi, Sobór Przemienienia Pańskiego w Żytomierzu. Najważniejszym obiektem sakralnej architektury bizantyjskiej na Ukrainie jest zespół cerkiewny św. Soffi Kijowskiej, który znajduje się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO. Władze państwowe przeznaczają duże nakłady finansowe na prace konserwatorskie i restauratorskie na ten obiekt. Jak pokazuje statystyka opracowana przez Włodzimierza Gerycza [2] w obwodzie iwanofrankińskim istnieje 542 zabytkowych obiektów sakralnych, w obwodzie lwowskim jest ich